

Siðsøga

Óli Jacobsen

Hvalaveiðan í Suðuríshavinum:

ROKVEIÐA AV STÓRHVALI

Nú fáa føroyingarnir rættuliga roynt á hesi veiðu, sum fáir høvdu roynt fyrr. Men teir royndust væl í millum allar hesar tjóðirnar

4. partur

Manningin á hesi ferðini í Suðuríshavinum var í tveimum pørtum. Tað vóru teir, sum vóru við hvalabátinum, sum veiddu hvalin og teir, sum vóru við móðurskipinum, sum virkaði veiðuna.

Nakrir finga roynt báðar møguleikarnar. Ein av teimum var Marius Kamban, vanligi kallaður Mara, ættaður úr Havn. Hann greiddi soninum, Poul, frá:

Jeg var glad for at være på "Johanna W. Vinke" (hvalabátinum), hvor vi matroser altid var på vagt sammen to og to. Når den ene stod til rors, holdt den anden udvig efter sprøjtet fra hvalernes udåndinger oppe fra "Kragereden", som tøndene i formasten blev kaldt. Med jævne mellemrum skiftede vi så. Man må huske på, at selvom vi var midt i den antarktiske sommer, så var det alligevel bidende koldt. Temperaturen lå ofte på en halv snes minusgrader. Blæste det så også, blev man hurtigt kold helt ind til benene oppe i den åbne udkigstønde, også selvom man var klædt varmt på. Da det var lyst næsten døgnet rundt, blev der derfor jagtet hvaler i størstedelen af døgnets timer. Gik jagten på en hval gik ind mens vi havde frivagt for at sove, måtte vi alligevel tørne til for at kvajle linen op i lasten, når hvalen blev hevet hjem. De døde hvaler blev pumpet op med luft og forsynet med et flag på en lang stang, så de kunne holde sig flydende og findes igen, når de senere skulle bugseres hen til hvalkøgeren. På køgeren var arbejdet helt anderledes. Det var snavset og mere fysisk krævende, når hvalerne skulle skæres op og de store stykker af kød og spæk derefter trækkes hen til kogehullerne.

Her var der også en del arbejde ved spillene, når hvalerne skulle hales ombord, eller der skulle flyttes rundt på de udskårne dele. Men her var vi flere færingar der arbejdede sammen, og vi havde et godt sammenhold.

ur

Hjalmar Ingebrigtsen og Theodor Samuelsen, kendur sum kongaligur loðsur

Marius greiddi eisini frá, at hóast arbeiðið umborð á móðurskipinum var vandamikið, og nógvir komu til skaða, so slapp hann sjálvur væl.

Tað var nóg mikið av mati, og hann var eisini fjølbroyttur. Og sum eina eyka-trygd skuldi manningin eisini taka lýsi. Hóast Marius ikki helt so nógv um hetta, so kom hann seinni í lívinum at geva sínum børnum boð um at taka lýsi, hóast hetta ikki var so væl dámt av teimum. Lýsi smakkaði jú ikki serliga væl.

Hóast Marius slapp undan skaðum, so kom hann seinni á túrinum at uppliva nakað merkiligt. Nakrar dagar fólði hann seg undarliga til passar við ófriði í kroppinum. Helst er meira millum himmal og jørð enn vit skilja, tí júst um hesa tíðina fekk kona hansara Ellen, ættað av Eiði, ein son.

Føðingin var hörð, og heima í Svendborg, har tey búðu, stúrdi tey fyri, hvussu hetta fór at ganga. Men bæði mamma og sonur komu undan í øllum góðum. Hetta visti Marius sjálvandi einki um tá. Eftir føðingina varð sent honum eitt fjarrit við hesum gleðiligu tíðindum. Men fjarritið strandaði í Cape Town, so

Hvalabátur við nebbafiski

tað tók sína tíð áðrenn hann fekk boðini. Men kortini fekk hann boðini á henda serliga hátt.

Kalt í tunnuni

Karsten Hansen var eisini við einum hvalabáti, og hann greiddi frá ferðini í Norðlýsinum, har sonur hansara, Jóannes, tá var ein blaðstjóri.

Umborð á hvalabátinum vóru 13 menn. Skiparin var norðmaður, og stýrimaðurin var í fyrstuni ein føroyingur, men hann fekk nokk so tíðliga á túrinum skaða, so hann noyddist at fara umborð á kókaríð. Tá kom ein norðmaður fyri hann, men hann varð eisini útskiftur. Tá kom ein afrikanari, sum var stýrimaður umleið helvtina av tíðini. Fimm menn arbeiddu í maskinuni og vóru teir allir hollendarar og norðmenn. Tríggir av dekkarunum vóru føroyingar, meðan ein var hollendari. Tað kundi hugsast, at tað fór at gangast illa at skilja hvønn annan, men allir skiltu norskt, so tað var eingin trupulleiki.

Tveir og tveir dekkarar vóru á vakt saman. Annar var í tunnuni, meðan hin stýrdi. Tað var eitt sindur øgilt at fara upp í tunnuna í fyrstuni, tí leytarin gekk upp gjøgnum vantíð. Tá ið tú var komin heilt upp, skuldi stígast úr vantinum og upp í tunnuna. Men man venist við alt, og tá ið ein tíð fráliðin, var hetta ikki

verri enn annað arbeiði.

Tað varð ógvuliga kalt at standa í tunnuni, tí man stóð bara hálvur niðri í henni, og varmi var eingin.

Skiparin skeyt altíð, og tá ið skotið varð, vóru allir menn uppi. Teir dekkarar, ið høvdu frívakt, vóru í lastini og kveylaði línuna niður.

Alla ta tíðina teir royndu, sóu teir bara ein bát, sum ikki hoyrði til hollenska flotan. Tað var ein russiskur hvalabátur, sum sigldi uppá prei ein dagin. Tá bar tað ikki mætari á, enn at stýrimaðurin umborð á russaranum var versonur tann norska skiparan hjá teimum. Teir høvdu ikki hitst síðan áðrenn kríggið. Tann norski skiparin hevði verið í Bretlandi undir krígunum eins og nógvir aðrir norðmenn og hevði ongantíð verið heima aftur.

Jól í Suðuríshavinum

Nú koma vit aftur til dagbókina hjá Mikkjali Gulklett.

21. december. Seinnapartin kom "Am 4" á borði við einum hvali. Tá teir skuldu hanga hann upp í skipið, sakk hann. Teir høvdu tí betur ikki gjørt hann leysan, so teir pumpaðu bara meira luft inn í hann, so var tað klárað.

Sunnudagin 22. december arbeiddu vit allan dagin. Kl. 10 um morgunin fór "Am 5" avstað at skjóta aftur. Í dag vóru